

Asia: VN/1088/2025

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (lukio- ja ammatillisen koulutuksen lukuvuosimaksut EU/ETA-valtioiden ulkopuolisille ja ammatillisen koulutuksen tilauskoulutus)

Lausunnonantajan lausunto

Lausunnon keskeinen sisältö

Sekä Espoon seudun koulutuskuntayhtymä Omnia (Omnia), että sen pääomistaja Espoon kaupunki suhtautuvat myönteisesti siihen, että tilauskoulutuksen järjestelmää arvioidaan ja yhdenmukaistetaan. Ehdotetut muutokset ovat perusteltuja, mutta kohdistuvat koulutuksen järjestäjiin eri tavoin. Lainsäädännössä ja sen toteuttamisessa on syytä tunnistaa muutoksen tavoitteet kuten se, pyritäänkö muutoksella vahvistamaan Suomen kansainvälisyyttä vai koulutuksen saavutettavuutta koko Suomessa. Myös koulutuksen järjestämiseen liittyvät taloudelliset seikat luovat tarpeen uudistetulle lainsäädännölle. On kannatettavaa, että kunta tai kuntayhtymä voi järjestää koulutusta ehdotetulla tavalla, mutta muutos ei saa kaventaa mahdollisten tytär- tai osakkuusyhtiöiden mahdollisuutta toteuttaa vastaavaa koulutusta.

Omnia pitää esityksessä kannatettavana, että koulutuksen järjestäjille avataan mahdollisuus myydä tutkintoon johtavaa tilauskoulutusta myös EU ja ETA- alueiden kansalaisille. Kannatettavaa on myös se, että kuntien ja kuntayhtymien ei tarvitse yhtiöittää toimintaansa järjestäessään ammatillisen koulutuksen tilauskoulutusta. Lakiesityksessä ovat myös hyviä toimenpiteet, jotka tähtäävät opiskelijoiden oikeusturvan parantamiseen ja väärinkäytösmahdollisuuksien vähentämiseen, kuten esityksessä ehdotettu tilaajan ja koulutuksen järjestäjän väliset sopimukset tilauskoulutusopiskelijoiden oikeuksista ja velvollisuuksista. Samoin kuin koulutuksen järjestäjien velvollisuudesta tiedottaa opiskelijoille heidän oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan.

Kuitenkin Omnia haluaa tähdentää tytär- ja osakkuusyhtiöiden toteuttamaa tutkintovientiä tilauskoulutuksena EU- ja ETA-alueiden ulkopuolelle. Tätä näkökulmaa ei ole tarkasteltu esityksessä. Aiemmin koulutuksen järjestäjiä on kannustettu nimenomaa yhtiöittämään tutkintovientikoulutusta.

Esityksessä todetaan, että kunta tai kuntayhtymä saa järjestää tilauskoulutusta, mutta toisaalta linjataan, ettei tytär- tai osakkuusyhtiö saa toteuttaa koulutusta. Toiminnan laajuus, kohdemaat ja sopimusten arvo vaihtelevat merkittävästi eri koulutuksen järjestäjillä, joten päätösvalta toiminnan organisoinnista tulee jättää koulutuksen järjestäjille itselleen, eikä sitä tule rajata esitetyin tavoin.

Toimijoiden ja Suomen maakuvan kannalta on keskeistä, että tilauskoulutus, tutkintovienti ja maksullinen koulutus EU- ja ETA-maiden ulkopuolisille kansalaisille on laadukkaasti toteutettua ja toiminta on eettistä. Nämä periaatteet eivät ole sidoksissa tiettyyn operatiiviseen malliin. Erinomaisesti toimivaa mallia koulutuksen järjestäjän ja tytär- tai osakkuusyhtiöiden välillä ei tule katkaista. Näiden yhtiöiden ja koulutuksen järjestäjän toimintaan esityksen vaikutukset olisivat toteutuessaan merkittävät.

Lausuntonne koskien ammatillisen koulutuksen tilauskoulutusta koskevia ehdotuksia

Esityksessä mainitaan, että ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 35 §:n mukaan koulutuksen järjestäjä voi järjestää myös Euroopan talousalueen ulkopuolella järjestämisluvassa määrättyjä tutkintoja ja tutkinnon osia sekä niihin valmistavaa tutkintokoulutusta. Tätä toimintaa kutsutaan tutkintovienniksi. Koulutukseen ei voida ottaa opiskelijaksi EU-kansalaisia tai niihin rinnastettavia henkilöitä tai heidän perheenjäseniään. Esityksessä todetaan, että siinä ei käsitellä tutkintovientiä laajemmin, vaan esitetyt muutokset koskevat ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 33 §:n mukaista tilauskoulutusta.

Omnia katsoo, että koulutuksen järjestäjillä tulee edelleen säilyä mahdollisuus yhtiöittämiseen. Koulutuksen järjestäjiä ja näiden tytär- tai osakkuusyhtiöitä tulee kohdella lainsäädännössä tasavertaisesti. Yhtiöiden tulee jatkossakin voida toteuttaa koulutusta. Tällä minimoidaan myös koulutuksen järjestäjän mahdollisia liiketoiminnallisia ja taloudellisia riskejä.

Esityksestä saa kuvan, että tilauskoulutusta toteutetaan vain Suomessa ja yksittäiselle opiskelijalle. Tutkintovientiä on kuitenkin toteutettu juuri tilauskoulutuksena, jolloin maksajana ei ole yksittäinen opiskelija, vaan hänen työnantajansa tai esimerkiksi YK- järjestö.

EU- ja ETA-alueen ulkopuolella tapahtuva tilauskoulutus vaatii merkittävää osaamista, lisäksi sopimukseen saattaa liittyä merkittävä liiketoimintariski sekä pitkä maksuaika. Näiden riskien hallinnan näkökulmasta useat koulutuksen järjestäjät ovat yhtiöittäneet tämän toiminnan, jolloin tytär- tai osakkuusyhtiö toteuttaa koulutusta tilaajalle koulutuksen järjestäjän laadunvalvonnan mukaisesti. Keskeiset tutkinnon myöntämiseen liittyvät prosessit ovat kuitenkin selkeästi koulutuksen järjestäjän vastuulla, jolloin varsinaisena tilaajana on yksityinen tai julkinen yhteisö. Tytär- tai osakkuusyhtiö toteuttaa koulutuksen ja koulutuksen järjestäjä tutkinnon myöntämiseen liittyvät prosessit sopimusperusteisesti. Koulutuksen järjestäjää suojaa sopimus tytär- tai osakkuusyhtiön kanssa eli koulutuksen järjestäjä ei kanna taloudellista riskiä. On huomattava, että koulutuksiin on voinut sisältyä oppimisjakso Suomessa, mutta osallistujat eivät tähtää Suomen työmarkkinoille vaan ovat täällä oppimassa hyviä käytäntöjä.

Esitys ei erottele EU- ja ETA-alueen ulkopuolella, ei Suomen työmarkkinoille tähtäävää tilauskoulutusta ja Suomessa tehtävää tilauskoulutusta, joka on pääsääntöisesti vastannut osajapulaan. Esityksen toteutuminen käytännössä estäisi tilauskoulutusmuodossa tapahtuvan tutkintoviennin EU- ja ETA-alueen ulkopuolelle rajoittamalla tytär- tai osakkuusyhtiöiden toimintaa ja siirtäen merkittävän liiketoimintariskin koulutuksen järjestäjälle. Vaikka kunta- tai kuntayhtymä eriyttäisi kaupallisen toiminnan kirjanpidossaan, riskejä ei voi eriyttää ja pahimmillaan kunta- tai kuntayhtymä joutuisi valtionosuuksista kattamaan ulkomaisia vakuusmaksuja ja liiketoiminnan tappioita.

On tärkeää, että tutkintovientiä tulee jatkossakin voida toteuttaa tilauskoulutuksen muodossa.

Mikäli tutkintovienti EU- ja ETA-alueen ulkopuolelle koskee jatkossa vain yksilön maksamaa koulutusta, eikä tytär- tai osakkuusyhtiö voi tarjota koulutuspalveluja yhteisöille EU- ja ETA-alueen ulkopuolelle, supistaa tämä vientituloja ja on vastoin hallitusohjelman linjauksia.

Säännöskohtaisissa perusteissa on nostettu esiin, että koulutuksen järjestäjät ovat siirtäneet järjestämisluvan alaista toimintaa perustamalleen yritykselle. Tämä on jo nykyainsäädännön vastaista. Ammatillisten tutkintojen ja koulutuksen järjestäminen edellyttää opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämää tutkintojen ja koulutuksen järjestämislupaa. Tämä ei kuitenkaan rajaa koulutuksen hankkimista myös muualta kuin koulutuksen järjestäjältä.

Koulutuksen hankkimisesta on säädetty ammatillisen koulutuksen lain 30 §:ssä, jonka mukaan koulutuksen järjestäjä voi hankkia mm. järjestämisluvassa määrättyjen tutkintojen osia sekä niihin valmistavaa tutkintokoulutusta toiselta ammatillisen tai muun koulutuksen järjestäjältä, muulta julkiselta taholta taikka muulta yksityiseltä yhteisöltä tai säätiöltä.

Omnia katsoo, että koulutuksen järjestäjän tytär- ja/tai osakkuusyhtiö voisi olla mukana tilauskoulutuksen toteuttamisessa yhteistyössä koulutuksen järjestäjän kanssa.

Esityksessä ehdotetaan, että kuntajärjestäjien ei tarvitsisi jatkossa yhtiöittää toimintaansa järjestäessään ammatillisen koulutuksen tilauskoulutusta (s. 26). Kuitenkin myöhemmin perusteluissa mainitaan, että lain voimaantulon jälkeen kuntien perustamien yhtiöiden ei ole mahdollista toimia koulutuksen toteuttajia eikä sen tilaajana edes jo solmittujen sopimusten osalta. Tämän myötä herää kysymys, onko tarkoituksena kieltää tytär- ja osakkuusyhtiöiden toiminta kokonaan vai onko tarkoituksena ennemminkin avata mahdollisuus kunnille ja kuntayhtymille toteuttaa tilauskoulutusta myös ilman velvollisuutta yhtiöittämiselle. Omnia kannattaa mahdollisuuden avaamista myös kunnille ja kuntayhtymille, mutta ei näe syytä rajata tytär- ja osakkuusyhtiöiden toimintaa.

Lausuntonne koskien lukiokoulutuksen tilauskoulutusta koskevia ehdotuksia

-

Lausuntonne koskien ammatillisen koulutuksen lukuvuosimaksuja koskevia ehdotuksia

-

Lausuntonne koskien lukiokoulutuksen lukuvuosimaksuja koskevia ehdotuksia

-

Lausuntonne koskien rahoituslain muutoksia

-

Lausuntonne koskien oppivelvollisuuslakiin ehdotettavaa muutosta

-

Lausuntonne koskien tiedonvaihto-oikeuksia

Omnia katsoo, että on välttämätöntä lisätä sekä ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin että lukiolakiin säännökset koulutuksen järjestäjien tiedonsaantioikeudesta sekä koulutuksen järjestäjien oikeudesta luovuttaa tietoja Maahanmuuttovirastolle. Tiedonvaihdoissa vaikuttaa olevan oppivelvollisuuden laajentamisen jälkeen havaittavissa haasteita, ja kansainvälisessä kontekstissa haasteiden ratkaiseminen vaatii usein entistä enemmän voimavaroja. Siksi on tärkeää, että opetuksenjärjestäjiä tuetaan tiedonvaihdoissa ja sille luodaan selkeät toimintamallit.

Malmivirta Tarja
Espoon seudun koulutuskuntayhtymä Omnia